

Anonimizirana različica

Prevod

C-284/24 - 1

Zadeva C-284/24

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

23. april 2024

Predložitveno sodišče:

High Court (višje sodišče, Irska)

Datum predložitvene odločbe:

12. april 2024

Tožeča stranka:

LD

Tožene stranke:

Criminal Injuries Compensation Tribunal

Minister for Justice and Equality

Ireland

Attorney General

[...] (ni prevedeno)

HIGH COURT (VIŠJE SODIŠČE)

[...] (ni prevedeno)

[nacionalno sklicevanje]

[...] (ni prevedeno)

**PREDLOG ZA SPREJETJE PREDHODNE ODLOČBE, VLOŽEN
PRI SODIŠČU EVROPSKE UNIJE NA PODLAGI ČLENA 267
POGODBE O DELOVANJU EVROPSKE UNIJE**

[...] (ni prevedeno) [navajanje strank]

[...] (ni prevedeno) [faze v nacionalnem postopku, ki so pripeljale do odločitve, da se predloži vprašanje]

[...] (ni prevedeno) Dne 28. julija 2023 sodišče pridrži svojo odločitev zaradi uradne odločbe o vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe pri Sodišču Evropske unije [...] (ni prevedeno)

Dne 22. marca 2024 je bila elektronsko izdana pisna sodba, ki je v prilogi k tej odločbi.

Stranke [...] (ni prevedeno) so predložile dokazila, ki so bila priložena omenjeni pisni sodbi [...] (ni prevedeno) [...] (ni prevedeno) [...] (ni prevedeno), da bi omogočile uradno predložitev Sodišču Evropske unije [...] (ni prevedeno), in ki vključujejo tri zdravniška poročila z opisi poškodb tožeče stranke

SE SKLENE, da se v skladu s členom 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije vprašanja, kot so [...] (ni prevedeno) navedena v pisni sodbi [High] Court (višje sodišče) z dne 22. marca 2024 [...] (ni prevedeno), predložijo v odločanje Sodišču Evropske unije[,] vprašanja pa so naslednja[:]

[...] (ni prevedeno) [ponovitev vprašanj, navedenih spodaj]

SE SKLENE, da se postopek, opisan v tem dokumentu, prekine, dokler Sodišče Evropske unije ne odloči.

Sodišče [...] (ni prevedeno) pridrži odločitev o dosedanjih stroških.

[...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno) [ime sodnega tajnika]

SODNI TAJNIK

Ožigosano: 22. aprila 2024

[...] (ni prevedeno) [zastopniki strank]

Prej omenjena priloga

[...] (ni prevedeno)

HIGH COURT (VIŠJE SODIŠČE)

[2024] IEHC 171

[...] (ni prevedeno)

22. MAREC 2024

[...] (ni prevedeno) [številka v nacionalni evidenci]

[...] (ni prevedeno) [ponovna navedba strank]

PREDLOŽITVENO SODIŠČE

- 1 Predlog je vložilo High Court of Ireland (višje sodišče) [...] (ni prevedeno) (v nadaljevanju: predložitveno sodišče) [...] (ni prevedeno)
- 2 [...] (ni prevedeno)] [podrobnosti o vročitvi]

STRANKE V POSTOPKU V GLAVNI STVARI

- 3 [...] (ni prevedeno)

PREDMET SPORA

- 4 Postopek, opisan v tem dokumentu (v nadaljevanju: **plenarni postopek**), se nanaša na odškodninski zahtevek, ki ga je tožeča stranka vložila pri Criminal Injuries Compensation Tribunal (sodišče za odškodnine za poškodbe zaradi kaznivih dejanj, Irska; v nadaljevanju: **sodišče za odškodnine**) v skladu s shemo odškodnin za osebne poškodbe, ki so nastale zaradi kaznivih dejanj (v nadaljevanju: **shema**).
- 5 Shema je mehanizem, ki ni zakonsko obvezen in s katerim država trenutno izpolnjuje svoje obveznosti iz Direktive Sveta 2004/80/ES z dne 29. aprila 2004 o odškodnini za žrtve kaznivih dejanj (v nadaljevanju: **Direktiva 2004/80**).¹ Prva tožena stranka, sodišče za odškodnine, je organ, ki je odgovoren za izvajanje sheme v državi. Druga tožena stranka je ministrstvo, katerega naloga je zagotavljati, da sodišče za odškodnine učinkovito upravlja shemo. Tretja tožena stranka je pravna oseba, ki je pravno odgovorna za dejanja druge tožene stranke, njenih uslužbencev in/ali zastopnikov. Četrta tožena stranka je sodni uradnik države, imenovan na podlagi Constitution of Ireland (irska ustava), ki je tožen kot zastopnik. Prva, druga, tretja in četrta tožena stranka bodo v nadaljevanju imenovane: tožene stranke in/ali država.
- 6 Vprašanje v plenarnem postopku, iz katerega izhaja potreba po tem predlogu za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 267 [PDEU], je, ali izključitev

¹ Čeprav je shema nastala precej pred Direktivo 2004/80.

odškodnine za nepremoženjsko škodo, vključno z moralno škodo, iz sheme odškodnin ne zagotovi pravice tožene stranke do poštene in primerne odškodnine v skladu s členom 12(2) Direktive 2004/80. Vse stranke pred predložitvenim sodiščem se strinjajo, da je potreben predlog za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 267.

DEJANSKO STANJE

Napad

- 7 Tožeča stranka, kvalificirani inženir programske opreme, ki se je rodil v Španiji, je bila 12. julija 2015 na Irskem žrtev hudega napada, ki se šteje za kaznivo dejanje, ko jo je na ulici pred njenim domom napadla skupina ljudi. Trije posamezniki, od katerih sta bila dva mladoletna, so bili preganjani in obsojeni več kaznivih dejanj, ki so izhajala iz napada. Tožeča stranka ni mogla ugotoviti identitete svojih mladoletnih napadalcev.
- 8 Tožeča stranka je med napadom utrpela znatno in trajno poškodbo očesa in druge poškodbe. Odvetnik tožeče stranke je v zahtevku, ki ga je v njenem imenu vložil pri sodišču za odškodnine, njene poškodbe opisal tako:

(Tožečo stranko) je napadla skupina štirih oseb, ki so jo brcnile na tla in jo, potem ko je bila na tleh, brcale še približno 20 minut. (Tožeča stranka) je med napadom izgubila zavest. Utrpela je več poškodb oči, vključno z zlomom očesne duplje pod levim očesom, zelo blizu optičnega živca. Prestati je morala operacijo oči in je delno izgubila vid na levem očesu. Zdaj zaradi premaknjene očesne mišice trpi tudi za dvojnimi vidom. (Tožeči stranki) je počila čeljust in odkrušil se ji je zob. Utrpela je kontuzijo leve rame. Nekaj časa je morala levo roko, ki je ostala delno imobilna, nositi v pestovalni ruti. Utrpela je tudi poškodbe v predelu pasu in prsnega koša. (Tožeča stranka) je zaradi napada tudi v duševni stiski in tesnobna.

(Tožeča stranka) trenutno trpi bolečine in delno izgubo vida na levem očesu. Še naprej trpi za dvojnimi vidom na obeh očesih, zlasti ko se zjutraj zbudi. Njena leva roka je še vedno delno imobilna. Prav tako je še naprej v duševni stiski in tesnobna. Njen zob je še vedno odkrušen ...

(Tožeča stranka) zaradi incidenta ni hodila na delo ...

(Tožeča stranka) je bila odpuščena z delovnega mesta in je trenutno brezposelna“.²

² Med plenarnim postopkom pred predložitvenim sodiščem je tožeča stranka predložila tri zdravniška poročila, ki podrobneje opisujejo njene poškodbe. [...] (ni prevedeno)

Zahtevek tožeče stranke na podlagi sheme

- 9 Tožeča stranka je 1. oktobra 2015 pri odškodninskem sodišču vložila odškodninski zahtevek na podlagi sheme. Tožeča stranka je bila 14. februarja 2019 obveščena o odločbi odškodninskega sodišča (v nadaljevanju: **odločba**), v skladu s katero ji je bila na podlagi sheme dodeljena odškodnina v višini 645,65 EUR (v nadaljevanju: **odškodnina**).
- 10 V odločbi je bilo med drugim navedeno:

„(Tožeča stranka) je utrpela osebne poškodbe in izgubo kot posledico nasilnega napada in pretepanja 12. julija 2015 v Dublinu, ko jo je na ulici pred njenim domom napadla skupina ljudi, med katerimi so bile mladoletne osebe in od katerih so bili nekateri obdolženi več kaznivih dejanj. (Tožeča stranka) zaenkrat ni prejela odškodnine.

Odškodninsko sodišče je prepričano, da je mogoče stroške, ki jih je imela tožeča stranka, neposredno pripisati nasilnim kaznivim dejanjem, zahtevek pa spada v okvir splošne sheme ...

Odškodninsko sodišče ugotavlja, da (Tožeča stranka) ni zahtevala povračila stroškov, ki so nastali zaradi poškodb zob.

Odškodninsko sodišče dodeli ex gratia odškodnino v višini 645,62 EUR za stroške (tožeče stranke), ki jih je mogoče neposredno pripisati očitanim nasilnim kaznivim dejanjem, vključno s tistimi, za katera so bila predložena dokazila.

Odškodninsko sodišče ne more na podlagi sheme dodeliti odškodnine za gotovino, ki je bila (Tožeči stranki) ukradena med napadom, ali odškodnine za katero koli drugo škodo ali izgubo premoženja. “

- 11 Pismo odškodninskega sodišča z dne 14. februarja 2019 ni vključevalo razčlembe odškodnine, ki so jo odvetniki tožeče stranke pravočasno zahtevali 3. aprila 2019. S pismom z dne 10. aprila 2019 je odškodninsko sodišče odvetnikom tožeče stranke predložilo razčlemba plačila, in sicer:

<i>„Stroški za novo vozniško dovoljenje</i>	<i>44,20 EUR</i>
<i>Stroški za nova očala</i>	<i>339,00 EUR</i>
<i>Zdravila</i>	<i>28,82 EUR</i>
<i>Bolnišnica</i>	<i>100,00 EUR</i>
<i>Potni stroški</i>	<i>133,63 EUR</i>
<i>Skupaj</i>	<i>645,65 EUR</i>

- 12 Tožeča stranka je predložila le stroške v višini 645,65 EUR, odškodnina pa torej odraža zahtevani celotni znesek za stroške, ki jih je imela tožeča stranka. V skladu z določbami sheme je bila odškodnina omejena na stroške tožeče stranke in ni vključevala nikakršne odškodnine za nepremoženjsko škodo, vključno z moralno škodo, ne glede na znatne in trajajoče poškodbe, ki jih je tožeča stranka utrpela med napadom.

Plenarni postopek

- 13 Tožeča stranka je 2. avgusta 2019 začela plenarni postopek, v katerem je, med drugim, predlagala:
- *naj se ugotovi, da shema ni združljiva z obveznostjo države iz Direktive Sveta 2004/80/ES z dne 29. aprila 2004 in/ali členi 1 in/ali 3 in/ali 4 in/ali 7 in/ali 9 Listine o temeljnih pravicah, saj zaradi izključitve odškodnine za nepremoženjsko škodo, vključno z moralno škodo, iz sheme ne zagotavlja poštene in primerne odškodnine.*
  - *naj se ugotovi, da je tožeča stranka, kot oseba, ki je bila žrtev kaznivega dejanja in katere pravico do odškodnine bi država morala zagotoviti, upravičena do odškodnine za moralno škodo.*

NACIONALNA SHEMA

- 14 Shema je upravna shema, ki ni zakonsko obvezna ter se financira iz letnih in omejenih denarnih dotacij, njen namen pa je žrtvam, ki trpijo za poškodbami, nastalimi zaradi kaznivih dejanj, v ustreznih primerih plačati odškodnino.
- 15 Potreba po taki shemi je izšla iz dejstva, da žrtve kaznivih dejanj za svoje poškodbe niso imele na voljo izvedljivega in učinkovitega pravnega sredstva (vključno s tem, da storilcev morda ni mogoče identificirati ali pa ti nimajo zadostnih sredstev za plačilo odškodnine, če so v drugem postopku spoznani za odgovorne). Zgodovinsko ozadje sheme iz leta 1974 so teroristični bombni napadi v Dublinu konec leta 1972 in v začetku leta 1973.
- 16 Od 1. oktobra 1972 lahko osebe, ki zaradi nasilnega kaznivega dejanja, ki spada pod pristojnost irske države, utrpijo poškodbe, zaprosijo za sredstva, ki jih zagotavlja shema. Shema je bila zasnovana tako, da bi bila razumljiva tudi osebi z malo ali brez pravnega znanja in da bi oseba v svojem imenu lahko pri odškodninskem sodišču zahtevke vložila brez pravne pomoči.
- 17 Odškodninsko sodišče je bilo ustanovljeno 8. maja 1974, torej pred Direktivo 2004/80, da bi izvajalo shemo in obravnavalo zahtevke na prvi stopnji. Shema je bila od nastanka dvakrat spremenjena, in sicer v letih 1986 (ta shema se uporablja v plenarnem postopku^[...] (ni prevedeno)) in 2021^[...] (ni prevedeno).

- 18 Odstavek 1 sheme določa, da se lahko odškodnina izplača v zvezi s osebno poškodbo, „*ko je mogoče poškodbo neposredno pripisati nasilnemu kaznivemu dejanju ...*“. V svoji izvorni obliki je shema predvidevala plačilo odškodnine za nepremoženjsko škodo, vključno z moralno škodo, vendar pa je bila ta določba leta 1986 črtana, ker je obremenjevala finančna sredstva države med globoko gospodarsko recesijo.
- 19 Kot je bila spremenjena leta 1986, je shema dopuščala *ex gratia* plačilo žrtvi v obliki odškodnine. In sicer je odstavek 6 sheme določal, da bo odškodninsko sodišče odškodnino izplačalo na podlagi odškodnine v skladu s Civil Liability Act 1995 (zakon o civilni odgovornosti iz leta 1995) (kot je bil spremenjen), vendar pa se odškodnina ne plača:
- (a) *kot eksemplarična, kazenska ali kvalificirana odškodnina;*
  - (b) *v zvezi s preživljanjem otroka, rojenega žrtvi kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost;*
  - (c) *v zvezi z izgubo ali zmanjšanjem pričakovane življenjske dobe;*
  - (d) *kadar je žrtev umrla, v korist žrtvine zapuščinske mase; ali*
  - (e) *če gre za poškodbe, utrpjene 1. aprila 1986 ali pozneje, v zvezi z moralno škodo. (Poudarek dodan)*
- 20 Shema ne določa zgornje meje odškodnine, ki se izplača na njeni podlagi. V skladu s shemo se stroški postopka ne povrnejo.
- 21 Osrednji spor v plenarnem postopku se nanaša na izključitev plačila odškodnine za poškodbe zaradi telesnih in duševnih bolečin žrtve in njeno združljivost s členom 12(2) Direktive 2004/80.

PRAVNI OKVIR

Pravo Evropske unije

Direktiva 2004/80

- 22 Člen 12(2) Direktive 2004/80 zahteva, da države članice žrtvam nasilnih naklepnih kaznivih dejanj tako v domačih kot v čezmejnih primerih zagotovijo uveljavljanje pravice z zagotovitvijo „pošten[e] in primern[e] odškodnin[e]“:
- „Vse države članice zagotovijo, da njihovi nacionalni predpisi zagotavljajo obstoj sheme odškodnin žrtvam nasilnih naklepnih kaznivih dejanj, storjenih na njihovem ozemlju, ki žrtvam zagotavlja pošteno in primerno odškodnino.“*
- 23 Uvodne izjave Direktive 2004/80 njene temeljne namene določajo tako:

„(1) Eden od ciljev Evropske skupnosti je odprava ovir prostega pretoka oseb in storitev med državami članicami.

(3) Na zasedanju v Tampereju dne 15. in 16. oktobra 1999 je Evropski svet pozval k oblikovanju minimalnih standardov zaščite žrtev kaznivih dejanj, predvsem dostopa žrtev kaznivih dejanj do sodišča in njihovih pravic do odškodnine za povzročeno škodo, vključno s pravnimi stroški.

(6) Žrtve kaznivih dejanj v Evropski uniji imajo pravico do poštene in primerne odškodnine za poškodbe, ki so jih utrpele, ne glede na to, kje v Evropski uniji je bilo storjeno kaznivo dejanje.

(7) S to direktivo se vzpostavlja sistem sodelovanja za olajšan dostop do odškodnine žrtvam kaznivih dejanj v čezmejnih primerih, ki naj deluje na podlagi shem držav članic o odškodninah žrtvam nasilnih naklepnih kaznivih dejanj, storjenih na njihovem ozemlju. Tako naj se mehanizem odškodnin izvaja v vseh državah članicah.

(10) Žrtve kaznivih dejanj od storilca pogosto ne bodo mogle dobiti odškodnine, ker storilec lahko nima zadostnih sredstev, da izpolni sodbo o denarni odškodnini, ali ker se storilca ne da identificirati ali preganjati.“

Sodna praksa Unije

- 24 Sodišče je člen 12(2) Direktive 2004/80 le redko obravnavalo. Čeprav se nobena zadeva neposredno in dokončno ne ukvarja z osrednjim spornim vprašanjem v plenarnem postopku, torej ali in v kakšnem obsegu mora biti zagotovljena odškodnina za premoženjsko ali nepremoženjsko izgubo ali škodo, vključno z moralno škodo, pa nedavna sodba Sodišča v zadevi **BV** daje uporabne napotke.

Poštena in primerna odškodnina

- 25 V zadevi **BV** je predložitveno sodišče vložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe in med drugim spraševalo, ali je mogoče pavšalno odškodnino v višini 4800 EUR, ki se jo dodeljuje žrtvam spolnega nasilja v skladu z italijansko shemo odškodnin, mogoče opredeliti kot „pošteno in primerno“ v smislu člena 12(2) Direktive 2004/80.
- 26 Sodišče je razsodilo, da čeprav Direktiva 2004/80 ne izključuje pavšalne odškodnine, fiksni znesek v višini 4800 EUR ni „pošten in primer[n]“ v smislu člena 12(2). Pri sprejemanju te odločitve je Sodišče določilo naslednja načela:
- i. Države članice imajo polje proste presoje glede višine odškodnine, ki se izplača, in glede podrobnih pravil za določitev take odškodnine. (točki 58 in 61)
  - ii. Odškodnino plača pristojni organ države članice, na ozemlju katere je bilo kaznivo dejanje storjeno, prek nacionalne sheme odškodnin, „katere

finančno vzdržnost je treba zagotoviti, da se vsem žrtvam nasilnih naklepnih kaznivih dejanj [...] zagotovi poštena in primerna odškodnina“. (točka 59)

iii. Ni nujno, da ‚poštena in primerna odškodnina‘ v smislu člena 12(2) Direktive 2004/80 ustreza odškodnini, ki bi bila lahko dodeljena v breme storilca tega kaznivega dejanja. Ni nujno, da se s tako odškodnino ‚zagotovi popolna povrnitev premoženjske in nepremoženjske škode, ki jo je utrpela ta žrtev‘. (točka 60)

27 Sodišče je prav tako navedlo naslednje ‚upoštevne elemente‘ razlage člena 12(2) Direktive 2004/80, ki jih države članice morajo upoštevati, da se vsem žrtvam nasilnih naklepnih kaznivih dejanj zagotovi ‚poštena in primerna‘ odškodnina:

i Država članica bi prekoračila polje proste presoje, ki ga daje člen 12(2) Direktive 2004/80, ‚če bi njene nacionalne določbe določale odškodnino žrtvam nasilnih naklepnih kaznivih dejanj, ki je zgolj simbolična ali očitno nezadostna glede na težo posledic storjenega kaznivega dejanja za te žrtve‘. (točka 63; poudarek dodan)

ii Odškodnina, dodeljena žrtvam v skladu s členom 12(2) Direktive 2004/80, ‚pomeni prispevek k povrnitvi premoženjske in nepremoženjske škode, ki so jo te utrpeli‘. (točka 64; poudarek dodan)

iii Prispevek k povrnitvi premoženjske in nepremoženjske škode ‚se lahko šteje za ‚pošten in primeren‘ če ustrezno kompenzira trpljenje teh žrtev‘. (točka 64; poudarek dodan)

iv Člen 12(2) Direktive 2004/80 ne nasprotuje pavšalni odškodnini, če se znesek lahko spreminja ‚glede na naravo nasilja, ki ga je [žrtev] utrpela‘, da se prepereči, da bi se odškodnina izkazala za ‚očitno nezadostno‘. (točki 65 in 66)

v Pavšalne odškodnine ni mogoče šteti za ‚pošteno in primerno‘, če ne upošteva ‚teže posledic‘ za žrtve storjenega kaznivega dejanja (točka 69).

vi Odškodnina mora pomeniti ‚ustrez[e]n prispev[e]k k povrnitvi utrpljene premoženjske in nepremoženjske škode‘. (točka 69; poudarek dodan)

28 V zadevi **BV** je generalni pravobranilec ugotovil, da izplačilo odškodnine v skladu s to direktivo temelji na drugačnih razlogih in logiki kot izplačilo odškodnine v skladu z nacionalnim odškodninskim pravom. V skladu z nacionalnim odškodninskim pravom se storilcu običajno naloži, naj v celoti povrne ali nadomesti škodo, dodeljeni znesek pa bi moral v čim večji meri ustrezati nadomestilu celotnega obsega izgube, poškodbe in škode, ki jih je utrpela žrtev. Vendar pa gre pri odškodnini, zagotovljeni v skladu z Direktivo 2004/80, prej za (splošno) javno (denarno) pomoč žrtvam kaznivih dejanj, ki ne temelji na takih ali drugačnih napakah, ki so jih storili organi držav članic.

- 29 V zadevi **BV** je generalni pravobranilec ugotovil tudi, da čeprav zahteva, da mora biti odškodnina poštena in primerna, omejuje diskrecijsko pravico držav članic, je ta omejitev kljub vsemu precej „blaga“. Direktiva 2004/80 državam članicam torej nedvomno podeljuje diskrecijski element pri oblikovanju njihovih shem odškodnine. Vendar pa v obravnavani zadevi predložitveno sodišče sprašuje, ali so države članice pristojne, da omejijo področje uporabe svojih shem odškodnin za žrtve nasilnih naklepnih kaznivih dejanj tako, da popolnoma izključijo plačilo odškodnine za nepremoženjsko izgubo, vključno z moralno škodo.

Nepremoženjska izguba ali škoda

- 30 V zadevi **BV** Sodišče ni pojasnilo, kakšno izgubo ali škodo je mogoče šteti za „nepremoženjsko“. Zaenkrat se zdi, da Sodišče tega ni obravnavalo z vidika Direktive 2004/80.
- 31 Pojem „nepremoženjska škoda“ je Sodišče obravnavalo v zadevah, kjer se zahteva povračilo škode v skladu s členom 340 PDEU, in v okviru varstva podatkov.
- 32 V zadevi **Evropska unija (ki jo zastopa Sodišče Evropske unije)/Kendrion NV** (zadeva C-150/17, ECLI:EU:C:2018:612), v kateri je šlo za zahtevek za odškodnino v skladu s členom 340 PDEU, je generalni pravobranilec pojem nepremoženjske škode dokaj podrobno preučil na strani 12 svojih sklepnih predlogov. V točki 105 in naslednjih je generalni pravobranilec navedel:

105. Namen odškodnine iz člena 340 PDEU je povrniti premoženje žrtve v stanje, kakršno je bilo pred nezakinitim ravnanjem institucije EU, kolikor je to mogoče.

Zato se denarne izgube, ki so neposredna posledica tega ravnanja, običajno povrnejo s plačilom zneska, enakega tem izgubam.

106. Vendar pri nedenarnih ali nepremoženjskih izgubah to [izračun zneska, enakega izgubam] ni mogoče. V večini pravnih sistemov se pojem „nepremoženjska škoda“ nanaša na vrste škode, ki so nematerialne in jim ni lahko pripisati ekonomske vrednosti, ker strogo gledano nimajo tržne vrednosti. Značilni primeri takšne škode vključujejo bolečine in trpljenje, čustveno stisko, poslabšanje življenja ali odnosov. V bistvu zajema različne oblike fizične in/ali psihološke škode ...

108. Če se v danem primeru za najprimernejšo obliko povračila šteje denarna (in nesimbolična) odškodnina, ni lahko določiti zneska, ki naj se prisodi. Sodišče, pristojno v taki zadevi, mora oceniti znesek, ki ustrezno odraža poškodbo, prizadejano žrtvi, ne da bi neustrezno kaznovalo storilca nezakonega ravnanja. Ker ni jasnih ali splošno sprejetih ekonomskih meril, se lahko sodišče ravna samo po splošnih načelih, kot so na primer poštenost, pravičnost in sorazmernost na eni strani ter predvidljivost, pravna varnost in enako obravnavanje na drugi.

109. Zato je neizogibno, da imajo sodišča pri ugotavljanju nepremoženjske škode, najboljšega načina za njeno nadomestitev in, če je to primerno, izračunu zneska, ki naj se dodeli, precej manevrskega prostora.

- 33 V zadevi **UI/Austrian Post AG**, C-300/21, je Sodišče izdalo svojo prvo sodbo, v kateri je obravnavalo nepremoženjsko škodo v okviru člena 82 Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov (v nadaljevanju: SUVVP). Sodišče je ugotovilo, da SUVVP ne vsebuje nobene določbe, katere namen bi bil opredeliti pravila v zvezi z določitvijo višin odškodnine, do katere bi bil posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, upravičen. Zato je bilo treba ob neobstoju pravil prava Unije na zadevnem področju v pravnem redu vsake države članice določiti podrobna pravila za take tožbe, zlasti merila, ki omogočajo določitev obsega odškodnine, ki je dolgovana, pri čemer pa je treba upoštevati načeli enakovrednosti in učinkovitosti. V zadevi **VB/Natsionlna Agentsia Za Prihodite** (zadeva C-340/21, ECLI:EU:C:2023:986) je Sodišče potrdilo, da pojem „nepremoženjska škoda“ zajema položaj, v katerem posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, čuti utemeljen strah, da bodo nekatere njegove osebne podatke v prihodnosti razširile ali zlorabile tretje osebe.
- 34 Komisija je 20. aprila 2009 poročala Svetu, Parlamentu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru o uporabi Direktive 2004/80. Poročilo je vsebovalo izsledke preučitve takratne stopnje izvajanja Direktive 2004/80 v državah članicah za obdobje od 1. januarja 2006 do 31. decembra 2008. V poročilu je bilo med drugim ugotovljeno, da velika večina držav članic v svojih shemah odškodnine zagotavlja odškodnino za telesno poškodbo in smrt ter da je velika večina vključila bolezni in duševne poškodbe. Ugotovljeno je bilo, da nacionalne sheme odškodnin zagotavljajo pošteno in primerno odškodnino za žrtve ter da med državami članicami obstaja visoka stopnja skladnosti.

Nacionalno pravo

Nacionalna zakonodaja

- 35 Shema ni zakonsko obvezna shema. Je upravni postopek, v skladu s katerim lahko žrtve kaznivega dejanja od države zahtevajo odškodnino. Priznava se, da je bila oblikovana pred Direktivo 2004/80.

Nacionalna sodna praksa

Upoštevena nacionalna sodna praksa, v kateri se obravnava, ali Direktiva 2004/80 določa pravico do odškodnine za moralno škodo

- 36 Odločitev Sodišča v zadevi **BV** je podrobno obravnavalo Court of Appeal (pritožbeno sodišče, Irska) na Irskem v zadevah **Doyle/The Criminal Injuries Compensation Tribunal in drugi** ter **Kelly/The Criminal Injuries Compensation Tribunal in drugi** [2020] IECA 342 (v nadaljevanju: zadevi

Doyle in Kelly). Pritožnika sta shemo izpodbijala iz več razlogov in med drugim navedla, da izključitev odškodnine za moralno škodo krši člen 12(2) Direktive 2004/80.

- 37 Pritožnika sta navedla, da morajo sodišča slediti načeloma enakovrednosti in učinkovitosti ter da jih odločba Sodišča v zadevi **BV** zavezuje, da z vključitvijo pooblastila za dodelitev odškodnine za nepremoženjsko škodo zagotovijo, da „*je upoštevana teža posledic škode, ki so jo utrpeli žrtve*“ naklepnih kaznivih dejanj. Nasprotni stranki v postopku sta navedli, da je treba ugotovitve Sodišča o „*pošteni in primerni*“ odškodnini (v točkah 58 in 61) razlagati v okviru italijanske sheme, ki je določala pavšalno odškodnino. Nasprotno pa shema na Irskem nima zgornje meje, odškodnina pa se lahko plača za vrsto stroškov osebe, ki zahteva odškodnino, vključno s prihodnjim izgubljenim dobičkom.
- 38 V točki 69 je Court of Appeal (pritožbeno sodišče) potrdilo, da „*ni več dvoma, da Direktiva [2004/80] dejansko podeljuje pravico do odškodnine, določeno v pravu Unije, ki jo država plača*“ žrtvi nasilnega naklepnega kaznivega dejanja.
- 39 Izhajajoč iz „*pomembnega pojasnila*“ Sodišča glede področja uporabe Direktive 2004/80 in njegove potrditve pravice do odškodnine, določene v pravu Unije, je [...] (ni prevedeno) [sodnica] navedla, da je treba med drugim upoštevati obseg ali področje uporabe te pravice in, „*zlasti, izključitev odškodnine za moralno škodo iz irske sheme ...*“
- 40 Court of Appeal (pritožbeno sodišče) je ugotovilo, da so v sodbi **BV** komentarji, ki podpirajo stališča pritožnikov in nasprotnih strank v postopku. Komentarji, ki so bili v prid stališčem nasprotnih strank v postopku, so bili povzeti tako (v točki 129):
- „Sklicevanje v sodbi na polje proste presoje, podeljeno državam članicam, potreba po zagotovitvi finančne vzdržnosti nacionalnih shem, dejstvo, da ni treba, da je odškodnina taka, kakršna bi se zahtevala od dejanskega storilca, in da je prepovedano nekaj, kar je ‚zgolj simbolično‘ ali ‚očitno nezadostno‘, ter načelna odobritev shem, ki vključujejo pristop s pavšalno odškodnino, so bolj naklonjeni stališčem države.“*
- 41 Glede stališča pritožnikov je Court of Appeal (pritožbeno sodišče) ugotovilo, da se v sodbi **BV** „*večkrat sklicuje*“ na premoženjsko in na nepremoženjsko škodo ter navedlo (v točki 129):
- „Vendar pa je jasno in večkratno sklicevanje na ‚nepremoženjsko‘ in na premoženjsko škodo mogoče razlagati, kot da podpira stališče pritožnikov, da ni mogoče že takoj povsem izključiti odškodnine za moralno škodo.“*
- 42 V točki 129 je Court of Appeal (pritožbeno sodišče) ugotovilo:

„Menim, da zadeva BV daje veliko napotkov glede tega, kaj pomeni ‚poštena in primerna‘ odškodnina, vendar pa ne določa dokončno, ali mora država članica plačati nekaj odškodnine za moralno škodo.“ (poudarek dodan)

- 43 Court of Appeal (pritožbeno sodišče) je ugotovilo, da bi moralo irsko sodišče zaprositi za predhodno odločbo, da bi razrešilo vprašanje, ali mora shema določati odškodnino za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, vendar pa tega v tej zadevi ni bilo pripravljeno storiti, med drugim zaradi prezgodnosti.

Upoštevena nacionalna sodna praksa v zvezi z „nepremoženjsko“ škodo

- 44 Vprašanje, kakšno škodo mora žrtev nasilnega naklepnega kaznivega dejanja utrpeti, da bi ta pomenila „nepremoženjsko“ škodo, v irskem pravu ni določeno. To ni presenetljivo glede na to, da shema ne predvideva plačila take odškodnine. Vendar pa je ugotovljeno, da je bilo področje uporabe [„nepremoženjske“ škode v zadnjem času predmet sodne presoje s strani Irish Circuit Court (irsko okrožno sodišče, Irska) v okviru varstva podatkov.

- 45 V zadevi **Kaminski/Ballymaguire Foods Limited** [2023] IECC 5 je [...] (ni prevedeno) [sodnik] ugotovil, da je tožena stranka s kršitvijo člena 117 Data Protection Act 2018 (zakon o varstvu podatkov iz leta 2018) in/ali SUVP povzročila, da je tožeča stranka utrpela resno zadrego in nespečnost, ter da je ta upravičena do odškodnine za nepremoženjsko škodo. Navedeno sodišče je opredelilo dejavnike, ki bi se lahko uporabljali pri presojanju odškodnine za nepremoženjsko škodo, vključno z naslednjimi:

„Ni najnižjega praga teže, ki bi ga bilo treba doseči za obstoj zahtevka za nepremoženjsko škodo. Vendar pa nadomestilo za nepremoženjsko škodo ne vključuje ‚same jeze‘.

Med kršitvijo varstva podatkov in zahtevano odškodnino mora obstajati povezava.

Če je škoda nepremoženjska, mora biti dejanska, in ne hipotetična.

Škoda mora biti dokazana. Ustrezna dokazila so zelo zaželeni. Zato je na primer pri zahtevku za odškodnino za stisko in tesnobo zaželen neodvisen dokaz, kot je na primer poročilo psihologa ali zdravniško dokazilo ...“

Upoštevena nacionalna sodna praksa v zvezi s funkcijo in presojo odškodnine za moralno škodo

- 46 Funkcija odškodnin za nepremoženjsko škodo za moralno škodo je bila obravnavana v sodbi irskega Supreme Court (vrhovno sodišče, Irska) v zadevi **Sinnott/Quinnsworth** [1984] ILRM 523, kjer je predsednik vrhovnega sodišča navedel, kot sledi (na str. 531):

„Odškodnina za nepremoženjsko škodo naj bi pomenila pošteno in razumno denarno nadomestilo za telesne in duševne bolečine, nevšečnost in izgubo življenjskih užitkov, ki jih je in bo poškodba povzročila tožeci stranki.“

47 V svojem posvetovalnem dokumentu, „*Odškodnine žrtvam kaznivih dejanj*“ [...] (ni prevedeno) Law Reform Commission (komisija za pravne reforme, Irska) ugotavlja, da lahko žrtev katerega koli kaznivega dejanja toži osebo, ki naj bi ji povzročila škodo, saj kaznivo dejanje običajno tudi pomeni deliktno ravnanje, kakršno je škodno dejanje napada in lahke telesne poškodbe.

48 V zvezi s presojo odškodnine, ki naj bi jo plačal storilec kaznivega dejanja, je Court of Criminal Appeal (kazensko pritožbeno sodišče, Irska) v zadevi **The People (DPP)/Lyons** [2014] IECCA 27 navedlo:

„Skoraj nedvomno je, da mora oseba, ki s kaznivim dejanjem povzroči škodo drugi osebi, ločeno plačati popolno odškodnino v civilnem postopku. Gre za civilno odgovornost, ki je neodvisna od kazenske odgovornosti obsojene osebe.“

49 Če zanemarimo možnost eksemplarične odškodnine, bo višina odškodnine, ki jo mora v zvezi s tako odškodninsko odgovornostjo plačati storilec, verjetno določena s sklicevanjem na Personal Injury Guidelines (smernice na področju osebnih poškodb), ki jih je leta 2021 sprejel Judicial Council (sodni svet, Irska) in v katerih je določena raven odškodnine, za katero je Judicial Council (sodni svet) menil, da bi bila lahko pošteno in pravično dodeljena glede na različne vrste osebnih poškodb.

50 V zadevi **DPP/Stephen Duffy** [2023] IESC 1 je Supreme Court (vrhovno sodišče) opozorilo na pomen sodbe **BV** in v točki 67 navedlo:

„Sodišče [Evropske unije] je prav tako navedlo, da ‚poštena in primerna‘ odškodnina za žrtve kaznivega dejanja ni nujno tako visoka kot tista, ki bi jo moral plačati prestopnik, da bi v celoti povrnil škodo. Pač pa gre za prispevek k povrnitvi utrpljene premoženjske in nepremoženjske škode. Dalje, države so imele pravico zagotoviti, da so njihove sheme finančno vzdržne. Vendar je treba pri dodelitvi odškodnin upoštevati težo posledic kaznivega dejanja za žrtev in ne morejo biti ‚zgolj simbolične ali očitno nezadostne‘.“

POTREBA PO PREDHODNI ODLOČBI SODIŠČA

51 Ob upoštevanju vsega zgoraj navedenega se predložitvenemu sodišču zdi, da je potrebno pojasnilo, ali Direktiva 2004/80 zahteva, da država/e članica/e žrtvam plača/jo odškodnino tako za premoženjsko kot tudi za nepremoženjsko škodo. Ali „*upoštevni elementi*“, ki jih je Sodišče določilo v sodbi **BV**, pomenijo minimalne standarde za zagotavljanje, da shema odškodnine žrtvam naklepnih kaznivih dejanj zagotovi „*pošteno in primerno*“ odškodnino v smislu člena 12(2)?

- 52 Če je tako, potem se predložitvenemu sodišču zdi tudi, da je potrebno pojasnilo, kakšne vrste škode spadajo na področje uporabe „*nepremoženjske škode*“ in zlasti ali to vključuje žrtvine „*telesne in duševne bolečine*“. Skratka, ali morajo države članice plačati nekaj odškodnine za moralno škodo.
- 53 Nazadnje, iz sodbe **BV** je jasno, da ni nujno, da „*poštena in primerna odškodnina*“ v smislu Direktive 2004/80 ustreza odškodnini, ki bi bila v skladu s smernicami na področju osebnih poškodb lahko dodeljena v breme storilca tega kaznivega dejanja. Vendar pa se predložitvenemu sodišču zdi, da je potrebno pojasnilo glede razmerja med popolno odškodnino (torej odškodnino, ki bi bila žrtvi lahko dodeljena v breme storilca) na eni strani in zneskom, ki pomeni „*pošteno in primerno odškodnino*“ v smislu Direktive 2004/80, na drugi strani.

RAZLOGI ZA PREDLOŽITEV

- 54 Vse stranke pred predložitvenim sodiščem navajajo, da predložitveno sodišče potrebuje pomoč Sodišča pri razlagi člena 12(2) Direktive 2004/80, da bi lahko obravnavalo zgoraj navedena vprašanja, ki so se pojavila v plenarnem postopku.
- 55 Predložitveno sodišče se strinja, da je v skladu s sodbo Sodišča v zadevi **BV** treba dodatno pojasniti, ali shema, ki prepoveduje plačilo odškodnine za moralno škodo v primerih brez smrtnega izida, ni združljiva z obveznostmi države iz člena 12(2) Direktive 2004/80, in če je tako, kakšna merila naj predložitveno sodišče uporabi pri presoji odškodnine za „*moralno škodo*“.
- 56 Predložitveno sodišče je bilo obveščeno, da Irish High Court (višje sodišče) obravnava približno 17 ločenih zadev, v katerih se je pojavilo to vprašanje. Pomoč, ki bi jo Sodišče lahko nudilo v tem postopku, bo koristna v teh zadevah.
- 57 Da bi lahko obravnavalo zgoraj navedena vprašanja, ki so se pojavila v plenarnem postopku, predložitveno sodišče potrebuje pomoč Sodišča pri razlagi člena 12(2) Direktive 2004/80 in pri obravnavanju spodnjih konkretnih vprašanj.

VPRAŠANJA ZA PREDHODNO ODLOČANJE

- (a) Ali obveznost, ki jo državam članicam nalaga člen 12(2) Direktive 2004/80/ES, da zagotovijo „*pošteno in primerno odškodnino*“ žrtvam nasilnih naklepnih kaznivih dejanj, zahteva, da žrtev prejme odškodnino tako za premoženjsko kot za nepremoženjsko škodo v smislu sodbe **Presidenza del Consiglio dei Ministri/BV** (zadeva C[-]129/19, EU:C:2020:566)?
- (b) Če je odgovor na vprašanje (a) pritrdilen, kakšne vrste škoda spada pod „*nepremoženjsko škodo*“?
- (c) Zlasti, ali žrtvine „*telesne in duševne bolečine*“ spadajo na področje uporabe „*nepremoženjske škode*“?

(d) Če je odgovor na vprašanji (a) in (c) pritrdilen, ob upoštevanju tega, da morajo države članice zagotoviti, da so njihove sheme finančno vzdržne, v kakšnem razmerju bi morala biti „poštena in primerna odškodnina“, plačana žrtvi v skladu z Direktivo 2004/80, z odškodnino iz naslova deliktne odgovornosti, ki bi bila žrtvi dodeljena v breme zadevnega storilca delikta?

(e) Ali je mogoče odškodnino, določeno za žrtve nasilnih naklepnih kaznivih dejanj v skladu s shemo odškodnin za osebne poškodbe, ki so nastale zaradi kaznivih dejanj, šteti za „pošteno in primerno odškodnino žrtvam“ v smislu člena 12(2) Direktive 2004/80, če se žrtvi dodeli odškodnina v višini 645,65 EUR za resno poškodbo očesa, posledica katere je trajna okvara vida?

STALIŠČE PREDLOŽITVENEGA SODIŠČA

- 58 Priporočila Sodišča nacionalnim sodiščem v zvezi z začetkom postopka predhodnega odločanja (2019/C3 80/01) navajajo, da lahko predložitveno sodišče poda strnjeno mnenje o odgovorih, ki jih je treba dati na vprašanja, predložena v predhodno odločanje, saj je taka navedba lahko za Sodišče koristna.
- 59 Predložitveno sodišče v zvezi z vsebino vprašanj od (a) do (c) zgoraj meni naslednje:

Trije sklici Sodišča (v točkah 60, 64 in 69 sodbe **BV**) na „pošteno in primerno odškodnino“, ki zajema „nepremoženjsko škodo“, izrecno in skupaj s „premoženjsko škodo“ močno kažejo na to, da odškodnine za „nepremoženjsko škodo“ ni mogoče povsem izključiti.

Nepremoženjske škode pojmovno ni mogoče ločiti od „moralne škode“, za katero naj bi odškodnina za nepremoženjsko škodo pomenila pošteno in razumno denarno nadomestilo.

Poleg tega je Sodišče v točki 64 sodbe **BV** navedlo, da odškodnina, dodeljena žrtvam, pomeni „prispevek k povrnitvi premoženjske in nepremoženjske škode, ki so jo te utrpele“. Sodišče je nato navedlo, da se lahko tak prispevek šteje za „pošten in primeren“, če ustrezno kompenzira „trpljenje“ teh žrtev. Sklicevanje na „trpljenje“ prav tako močno kaže na to, da mora biti „moralna škoda“ vsaj deloma kompenzirana.

Nazadnje, težko si je zamišljati, da se pri odškodnini upošteva „teža posledic“ za žrtev (v skladu s točkama 63 in 69 sodbe **BV**), če je odškodnina za „moralno škodo“ povsem izključena.

Da se šteje za „pošteno in primerno odškodnino“ v skladu s členom 12(2), mora odškodnina za žrtev torej nekaj prispevati v zvezi z „moralno škodo“.

22. marec 2024